

A felsorolt tények — úgy érezzük — további tevékenységre buzdítanak és köteleznek a megkezdett úton. Mi azt hisszük, hogy az a férfiú, aki megtalálta a Hold-utcából a berlini egyetem aulájába vezető utat és akinek sikerült ottani kartársát hozzánk terelni, ezen első vállalkozás fényes sikere után bátran és a biztos eredmény reményében folytathatja ebbeli misszióját, amely minden igazi kultúrával kapcsolatot keresve és létesítve, egyúttal legsikeresebben egyengetné útját Magyarország fel-támadásának a hajdani dicsőségben és jólétben. *K. F.*

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A nevelésügyi intézmények világszövetségének edinburghi kongresszusa.¹

Két vaskos kötetben ismerteti a fent nevezett kongresszus titkára, George Pringle, a múlt év július 20-a és 27-e között tartott edinburghi kongresszus tárgyalásait. A kongresszus vezetősége tiszteletpéldányként megküldte a résztvevőknek a szépen és izlésesen kiállított művet, amely Edinburgh látképével és még három képmelléklettel van díszítve.

Csak most, e munka megjelenése után lehet a kongresszus lefolyásáról és munkásságáról teljes képet alkotni, mert a kongresszus idejében az angol lapokban megjelent közlemények hiányosak voltak és eltorzultak, a kongresszus résztvevői pedig az egész kongresszusról nem alkothattak egységes, mindent fel-ölelő képet, mivel a kongresszus bizottságokban folytatta munkáját, melyek mindegyikében persze nem lehetett egy időben részt venni.

A nevelésügyi intézmények világszövetsége tudvalevőleg 1923 július havában alakult meg Sanfranciscóban, és akkor elhatározták, hogy minden második évben más városban kongresszusra hívják össze a neveléssel elfoglalt és a nevelés iránt érdeklődő intézményeket. 1925-re a választás Edinburghra esett. A kongresszus előkészítését és rendezését a skótszágai országos tanítóegyesület (Educational Institute of Scotland) kebeléből alakult bizottság, elsősorban az egyesület főtittkára,

¹ *World Education. Proceedings of the First Biennial Conference of the World Federation of Education Associations, held at Edinburgh, July 20 to July 27, 1925.* Edited by George C. Pringle, M. A., Joint Secretary of the Conference and General Secretary of the Educational Institute of Scotland. Vol. I—II., Edinburgh. 47. Moray Place.

George Pringle, vállata el. Megjegyezhetjük itt, hogy időközben a következő kongresszus helyére nézve is történt már megállapodás. Az 1927. évi kongresszus helye Toronto lesz, Kanadában.

A kongresszuson tizenegy bizottságban folyt a munka. Ezek voltak: az iskolás kor előtti nevelés, az elemi iskolai nevelés, a középiskolák, a serdülő kor nevelése, a felnőttek nevelése, egyetemek, tanító- és tanárképzés, jellemfejlesztés, egészségügy, analfabéták, nemzetközi kapcsolatok.

A bizottságok munkáját megelőzte a július 20-án tartott együttes ülés, amelyet a szövetség elnöke, *A. O. Thomas*, az északamerikai Maine állam nevelésügyi tanácsosa, nyitott meg. Az elnöki megnyitó húsz pontban felsorolta azokat a célokat, amelyeket a szövetség maga elé tűzött. Ezek közül kiemeljük, hogy a szövetség támogatni akarja a nevelésügyben a nemzetközi együttműködést, a nemzeteknek egymáshoz való jóindulatát, a béke gondolatát; az egyes államok kormányait és egyetemeit rá akarja venni, hogy módot nyujtsanak tanulmányiukat végzett egyetemi hallgatóknak a külföld tanulmányozására; egységesíteni akarja a tudományos terminológiát; programjába vette a világegyetem kérdésének megvitatását; azt a törekvést, hogy a nemzeti történelem tanításában kellőképpen kifejezést találjon a nemzetek társadalmi, gazdasági és politikai fejlődése; egy napnak kijelölését, amely minden iskolában a nemzetek egymáshoz való jóindulatának legyen szentelve; az egészségügy kellő felkarolását, tanítását és javítását stb.

Az elnöki megnyitó után következett titkári jelentésből kiemeljük, hogy a tagsági felvételre jelentkezett tizennégy nevelésügyi egyesület, illetve intézmény között kettő magyar, t. i. a debreceni egyetem és a Magyar Paedagogiai Társaság.

Az elnök kitért ezután arra, hogy *Raphael Herman* 25.000 dollár jutalmat tűzött ki egy oly nevelési tervezetre, amely a világ békéjét létrehozná. A pályanyertes *Dr. David Starr Jordan*, a Leland Stanford Egyetem nyugalmazott tanára. A Jordan-féle tervezet minden elhamarkodott eljárás helyett bizottságok kinevezését kívánja, melyek tanulmányozni fogják azokat a megbízható tényeket, amelyekre alapítani lehet az eljárás további tervezetét. E tervezet még egyszer szóba került a kongresszus záró ülésén, amikor az e célból kinevezett bizottság elnöke elfogadásra ajánlotta a bizottság által elfogadott hét (illetőleg öt) kérdésnek további tanulmányozását és megfelelő bizottságok elé utalását. Ezek a kérdések: 1. A történelem és a hazaszeretet tanítása. 2. Nemzetközi atlétikai sportok. 3. A háborúkat előidéző állandó okok tanulmányozása. 4. Szükséges-e a háború? 5. Az általános béke. 6. Békítőbizottság. 7. A nemzetközi együttműködés gépezete. A bizottság egyelőre a harmadik és negyedik pont tanulmányozásának mellőzését javasolta. A kinevezendő bizottságok a következő kongresszuson fognak működésük eredményéről beszámolni.

A kongresszus vége felé tartott egyik közös gyűlésen *Mrs. Laura Morgan* bejelentette, hogy *Clement M. Biddle* 1200 dollár jutalmat tűzött ki tizenkét rövid essaynek jutalmazására, melyekben középiskolai tanulók a világ tizenkét legnagyobb hőségét érdemeit méltatják.

Tudvalevőleg időközben szétmentek az erre vonatkozó kérdőívek a világ minden részébe, s így eljutottak mihozzánk is. Amint a háborúk megakadályozásának tanácsa (National Council for Prevention of War), amelynek égíse alatt folyt le ez a verseny, értesített bennünket, a résztvevő ifjúság a következő tizenkét hősré adta le szavazatát: Pasteur, Lincoln, Columbus, Washington, Franklin, Wilson, Florence Nightingale, Jeanne d'Arc, Sokrates, Gutenberg, Livingstone, Stephenson. Még arra vonatkozólag értesítés nem jött, hogy kik a pályanyertes essayk írói, de reméljük, hogy hazánk ifjúságára is fog esni, ha nem is jutalom, de legalább az a kitüntetés, hogy a legjobb essay sorában, melyek olvasókönyv formájában meg fognak jelenni, ott fog szerepelni egy-két magyar fiú vagy leány neve és munkája.

Valamint a világ tizenkét hőségét fent adott névsorában túlnyomó az angol nyelvű nemzetek képviselőinek száma (négy amerikai, három angol), úgy és bizonyára még nagyobb mértékben érezhető az angol nyelvű nemzetek túlsúlya mindenben, ami a nevelésügyi intézmények világszövetségével összefüggésben van. Alapjában véve a világszövetség az angol-amerikai mentalitásnak egyik alkotása, amelyben más nemzeteket is szívesen látnak és szívesen meghallgatnak, de ezek természetesen ott túlsúlyra jutni nem tudnak.

A kongresszuson 1200-nál többen vettek részt, ötvennél több nemzet képviselőjében. Skótországból volt 511 résztvevő, az Egyesült-Államokból és Kanadából 435, Angliából, Walesből és Írországból 91; be volt jelentve Németországból 18, Franciaországból 17, Japánból 12, Svédországból 12, Kínából 10, Magyarországból 5, Cseh-Szlovákiából 4, Ausztriából 3, Szerbiából 1, Romániából egy se.

Magyarországot képviselte a kongresszuson Petri Pál vallás- és közoktatásügyi államtitkár, Kundt Ernő, a közgazdaságtudományi kar előadója, a Magyar Paedagogiai Társaság képviselőjében, Schmidt Márton középiskolai igazgató, a Középiskolai Tanáregyesület részéről, Szörényi Sándor, a Magyar Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége képviselőjében és Bexheft Armin iskolaorvos. Magyarországon összes képviselőinek alkalmuk volt a kongresszuson felszólalni és Magyarországnak érdeklődését a kongresszuson felvetett problémák iránt kifejezni, valamint rámutatni arra a mostoha sorsra, amely osztályrésze lett Magyarországnak a háború után.

Petri Pál államtitkár kétszer szólalt fel. Először az elemi iskolai nevelés bizottságában, másodsor az egészségügyi bizottságban. Miután üdvözölte a kongresszust Magyarország

részeről, kifejezte abbéli készségünket, hogy részt akarunk venni abban a munkában, amely együttműködéssel és egymásiránti jóindulattal, fegyveres összecsapás nélkül győzelemre akarja juttatni az igazságot. Áttérve a háborúra és annak szerencsétlen befejezésére, kifejezést adott sajnálkozásának, hogy az új határok nincsenek szerencsésen megállapítva. Emberek ezrei és milliói el vannak szakítva hazájuktól és idegen országok területén kénytelenek lakni. Ezek a kisebbségek nem tudnak beleolvadni az új hazába, ha annak népe nem áll kellő kultúrfokon, ha gazdasági viszonyai nem megfelelők, ha a kisebbségnek nincsen teljes szabadsága és nem tud vallási, faji és nyelvi tekintetben továbbfejlődni. A régi Magyarország földrajzi egységet alkotott, s a benne élt nemzetiségek megtalálták boldogulásukat. Az ez irányú támadások igazságtalanok voltak.

Ezután az államtitkár áttért a mai Magyarország iskolai rendszerének ismertetésére megfelelő kitérésekkel az itt élő kisebbségekre, melyeknek nyelvi, vallási és faji érdekeiről kellőleg gondoskodva van. Mindaddig, amíg a kiszakított kisebbségeknek teljes szabadságáról gondoskodva nincs, amíg az ifjúságot nem tanítják arra, hogy tiszteletben tartsák ezek faji és nemzetiségi jellegét, addig Kelet-Európa államaiban nyugalom és béke nem lesz.

Petri államtitkár második felszólalása az egészségügyi bizottságban történt. Ebben előadta, hogy mit tettünk régebben és mit teszünk ma, amikor annyira elszegényedtünk, iskolas gyermekeink érdekében. Szólt az iskolaorvosi intézményről, a gyermekek orvosi megvizsgálásáról, a szülői értekezletekről, a játékok szerepéről, a sportok felkarolásáról, játéktereinkről stb. Mindkét előadást nagy tetszéssel fogadta a hallgatóság.

Kundt Ernő egyetemi előadónak alkalmá volt a delegátusoknak Edinburgh városa által adott ebéd folyamán felszólalni. (L. M. Paed. XXXIV. évf. 100—101 l.) A nagy érdeklődéssel és nagy csendben meghallgatott beszéd után, amely egy, körülbelül 500 hallgatót magában foglaló teremben hangzott el, még a csehszlovák delegátusnak adta meg a szót az elnök. Ebben a felszólalásban tanui voltunk ama vakmerő kijelentésnek, hogy Szlovákiában, tehát Magyarországnak a csehek által megszállt területén a cseh uralom előtt nem volt állami iskola, nem volt középiskola és nem volt egyetem! Nekünk, magyar delegátusoknak, bizonyos elégtételt adott az a körülmény, hogy az elnök a hosszúra nyúlt felszólalás előadójától egy közbeeső figyelemztetés után megvonta a szót.

Schmidt Márton a földrajz tanításával foglalkozó bizottságban szólalt fel, ráterelte a figyelmet a földrajzi könyvek és atlaszok kölcsönös kicserélésének jelentőségére, a tanulók közötti levelezésre, amelyet az Amerikai Ifjúsági Vörös Kereszt Egyesület kezdeményezett, s a tanítók kicserélésére, amelynek

nagy nehézségei vannak oly kis nemzetnél, mint amilyen a magyar, melynek nyelve csak kis területen van elterjedve.

Nagyon elevenen résztvett különböző bizottságok tárgyalásaiban és vitáiban *Szörényi Sándor*, a MEFHOSz delegátusa. Első felszólalásában ráutalt arra, hogy Magyarországon az „internationalis” szót idegenkedve fogadják, Magyarország ma a legnationalisabb ország. Próbáljuk a nationalismust ügyesen kapcsolni az internationalismussal, fenntartani nemzeti ideáljainkat, de amellett megérteni más nemzeteket. A különböző nemzetek történelmi könyvei ellentétben vannak egymással. Az ellentéteket ki kellene küszöbölni. Hangsúlyozza a művészeti oktatást, mint hathatós eszközt annak, hogy a nemzetek megismerkedjenek egymással.

Az előadók sorában szerepelt még *Bexheft Armin* orvos is, akinek — úgy hiszem — beküldött értekezése a magyarországi iskolaorvosi intézménnyel foglalkozott.

Teljes lehetetlenség összefoglaló képet adni a különböző bizottságokban elhangzott előadások tárgyairól. Ezek felette változatosak voltak. Igen sok esetben a felszólalók ismertették, mint mi magyarok, hazai viszonyainkat, előadták otthoni bajainkat, amelyeknek elhárításában egy ilyen Világszövetség tehetne valamit. A Világszövetség kongresszusa mindenesetre egyike azoknak a fórumoknak, amelyek elé valók a világháború által okozott igazságtalanságok. Kár volna fessegetni azt a kérdést, hogy elérünk-e valamit azzal, ha bajainkat ilyen helyekre elvisszük. Nekünk mindenesetre ott kell lennünk, ahol a magyar névnek becsületet és barátokat szerzünk megjelenésünkkel, és ahol meghallgathatjuk, hogy kárörvendő ellenségeink rólunk mit hirdetnek. Így legalább tudjuk, mi ellen kell védekeznünk.

A kongresszus tárgyalásairól szóló két kötet végén (913—995. l.) találjuk az egyes bizottságok határozatait, melyeket a záróülés magáévá tett, és a Világszövetség szervezetének ismeretetését, amint az 1923-ban megállapított és 1925-ben kiegészített. (918—921. l.)

Egy bizonyos tekintetben Magyarországhoz hasonló helyzete volt a kongresszuson Németországnak, melynek egyik legtekintélyesebb képviselője, *Kerschensteiner* ezeket mondta: „A német és osztrák nevelésügyi egyesületek teljes mértékben átértik a Világszövetség ideális céljainak fontosságát, és nagyságát, a nemzetközi megértés támogatását a nevelés segítségével... De a német és osztrák delegátusoknak őszintén be kell vallaniok, hogy ők nem tudnak hinni a nemzetközi jóindulat, béke és igazság megvalósításában, amíg általánosan el nincsen ismerve a gyermeknek az a joga, hogy anyanyelvén taníttassék. Egyes kormányok eljárása a német kisebbségek ellen, iskolák elnyomása és bezárása kell hogy a nemzetközi megértésnek akadályá legyen.”

Schmidt Márton